

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

Черниш Юрій Петрович ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ	553
Якимович Роман Іванович ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ПОШИРЕННЯ ЗЛОЧИННОГО ВПЛИВУ ЯК КОМПЛЕКСНА ФОРМА ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	554

СЕКЦІЯ 13. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА СІМЕЙНОГО ПРАВА

Харитонов Євген Олегович САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ: ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	557
Давидова Ірина Віталіївна ПРИВАТИЗАЦІЯ ЧИ КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ЩО ОБРАТИ?	559
Мінченко Райса Миколаївна, Мінченко Дар'я Анатоліївна ДЕЩО ПРО ПРОЦЕДУРУ ПРИМУСОВОГО ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ...	561
Некіт Катерина Георгіївна ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ТИМЧАСОВОЇ ВЛАСНОСТІ У ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ	564
Сафончик Оксана Іванівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	566
Бабич Ірина Григорівна ДИСТРИБУТИВНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	568
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ КРЕДИТНОГО СТРАХУВАННЯ У КРАЇНАХ ЄВРОПИ	571
Глиняна Катерина Михайлівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ КАТЕГОРІЙ «ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ» І «ПРАВОВА ОХОРОНА» ПРАВ ДИТИНИ	572
Завальнюк Сергій Володимирович ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ БУДІВНИЦТВА: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА І СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	576
Калітенко Оксана Михайлівна ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОЦЕДУРИ УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	578
Кривенко Юлія Василівна ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ДОГОВОРІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	581
Матійко Микола Володимирович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТИВНОЇ ФУНКЦІЇ ПРАВА ВЛАСНОСТІ	583
Омельчук Олександр Сергійович ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ	586
Orzikh Yurii Hennadiiovych THE NOTION OF "COURT" UNDER EU REGULATIONS AND ITS FUTURE IMPACT ON UKRAINIAN LAW	587
Павлова Вікторія Георгіївна ДОГОВІР ЯК ПІДСТАВА ВИНИКНЕННЯ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ	590
Токарева Віра Олександрівна ДО ПИТАННЯ РЕПУТАЦІЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	591
Фасій Богдан Володимирович ЗНАЧЕННЯ РОЗСУДУ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН	594
Chanysheva Alina Rashidivna CONCERNING THE DEFINITION OF AUXILIARY AND ADDITIONAL OBLIGATIONS IN THE CONTENT OF OBLIGATORY RELATIONS	596
Білоус Денис Васильович ПОНЯТТЯ НЕСПРАВЕДЛИВІ УМОВИ ДОГОВОРУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АМЕРИКАНСЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПРАВА	598
Ващак Владислав Анатолійович ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БОТІВ ДЛЯ ТОРГІВЛІ КРИПТОВАЛЮТАМИ ...	600
Дворнікова Анна Юріївна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ ЗА ВИМОГАМИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	602
Колісниченко Сергій Васильович ДО ПИТАННЯ ДОГОВІРНИХ КОНСТРУКЦІЙ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ	605

обслуговування шляхом надання послуг яка споживається пацієнтом. При цьому, оплата за надані медичні послуги може бути здійснена не тільки пацієнтом, а також його представником чи іншою уповноваженою особою [4, с. 248].

Юридична характеристика договору про надання медичних послуг подібна до інших видів договорів про надання послуг, таких як послуги із зберігання, страхування, транспортні послуги тощо. Договір про надання медичних послуг можна вважати двостороннім, консенсуальним, оплатним, алеаторним, публічним, каузальним договором.

Стосовно договору про надання медичних послуг Р. А. Майданик акцентував, що «особливістю даного договору є неможливість виконавця забезпечити стовідсоткову гарантію досягнення результатів медичного втручання. Лікар не може гарантувати майбутній медичний результат, оскільки корисний ефект медичної послуги міститься в самому її наданні без відчутного матеріального результату. Саме через не речовий характер результату для медичної послуги неможливо встановити строк служби чи гарантійний строк» [3, с. 58].

Договір про надання медичних послуг слід вважати публічним договором, оскільки оферта надання медичних послуг направлена на невизначене коло осіб. Оферент не має права відмовити акцептанту в наданні медичних послуг після прийняття ним пропозиції укласти договір. Акцептантом виступає споживач медичної послуги, тому, як зазначають правники, до договору про надання медичних послуг сторони можуть керуватися нормами Закону України «Про захист прав споживачів».

Важливим чинником укладення договору про надання медичних послуг є визначення конкретної мети – каузи надання тієї чи іншої медичної послуги, якою в більшості випадків є покращення стану здоров'я пацієнта. Тому, основною причиною порушення каузальності є протиправні дії чи бездіяльність лікаря, іншого медичного працівника – виконавця договору.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Майданик Р. А. Правовідносини медичного обслуговування і надання медичних послуг за законодавством України. *Медичне право*. 2017. № 3 (спец. вип.). С. 48–70.
3. Майданик Р. А. Договір про надання медичних послуг. *Медичне право*. 2010. № 5 (1). С. 52–66.
4. Сенюта І. Я. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання медичної допомоги: питання теорії і практики : монографія. Львів : Медицина і право, 2018. 640 с.

Ключові слова: Договір, цивільні правовідносини, медичні послуги, медичний контракт, пацієнтські права.

Keywords: Contract, civil legal relations, medical services, medical contract, patient rights.

Токарева Віра Олександрівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент*

ДО ПИТАННЯ РЕПУТАЦІЇ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Репутація яка формується в Інтернет впливає на рішення, які приймаються в фізичному світі людьми або із використанням автоматизованих алгоритмів. Рішення, як надання кредиту або зарахування на навчальну програму, можуть прийматися на основі аналізу даних про фізичну особу в мережі. Поширеним прикладом підстав для звільнення можуть бути фотокартки з вечірок які потрапили до роботодавця. Так, американська вчителька в США втратила роботу через святкові фотографії у Facebook, на якій вона тримала келих вина та пива [1].

В умовах цифровізації роботодавці перед прийняттям на роботу аналізують облікові записи кандидатів у соціальних мережах, оскільки управління та відповідальність за створення цифрового профілю лежить на користувачах. Майбутні претенденти на вакантні посади можуть проходити перевірку із залученням централізованих систем ідентифікації, аналізу різноманітних баз даних, що включають інформацію про місце проживання особи, кредитоспроможність тощо. У зв'язку із тим, що профіль у соціальних мережах аналізується службою підбору персоналу роботодавця та автоматизованими системами, користувачі прагнуть формувати образ, свідомо розміщати досягненнями в особистому, громадському, професійному житті щоб це могло просувати кар'єрним сходами. Слід визнати, що така ситуація призводить до самоцензурування користувачів, обмеження вираження думки відкрито в мережі, особливо в державах де переслідуються опозиційні висловлювання [2].

Відтак актуалізується питання правової сутності цифрової репутації, яка формується та акумулюється специфічним чином із використанням інформаційно комунікаційних технологій.

Відповідно до п. 26 ч.1 ст. 1. Податкового кодексу України діловою репутацією визначається сукупність документально підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про відповідальність її господарської та/або професійної діяльності вимогам законодавства, а для фізичної особи – також, про належний рівень професійних здібностей та управлінського досвіду, а також відсутність у особи судимості за корисливі кримінальні правопорушення та злочини у сфері господарської діяльності, не знятої або не погашеної в установленому порядку [3].

У ст. 2 Закону України «Про банки та банківську діяльність» передбачено розуміння ділової репутації в якості – відомостей, зібраних Національним банком України, про відповідність діяльності юридичної або фізичної особи, у тому числі керівників юридичної особи та власників істотної участі у такій юридичній особі, вимогам закону, діловій практиці та професійній етиці, а також відомості про порядність, професійні та управлінські здібності фізичної особи [4].

Відповідно до ст. 94, 299 ЦК України право на недоторканність ділової репутації як особисте немайнове право належить юридичним та фізичним особам. Відповідно до п.4 ст. 23 ЦК України у разі приниження честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи особа має право на відшкодування моральної шкоди. Ділова репутація є особистим немайновим благом яке охороняється цивільним законодавством (ч.1 ст.201 ЦК України). Приналежність ділової репутації до особистих немайнових благ гарантує неможливість її обмеження чи відібрання державою у будь-якому випадку, навіть в разі введення надзвичайного стану [5].

Відповідно до ухвали Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1 «Про судову практику в справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» під діловою репутацією фізичної особи розуміється набута суспільна оцінка її ділових та професійних якостей при виконанні нею трудових, службових, громадських чи інших обов'язків [6]. Відповідно до постанови Верховного Суду України від 18 червня 2020 р. у справі № 522/18103/14-ц гідність, честь чи ділова репутація, є морально-етичними категоріями й одночасно особистими немайновими правами, яким закон надає значення самостійних об'єктів судового захисту. За визначенням суду під гідністю слід розуміти визнання цінності кожної фізичної особи як унікальної біопсихологічної цінності, з честю пов'язується позитивна соціальна оцінка особи в очах оточуючих, яка ґрунтується на відповідності її дій (поведінки) загальноприйнятим уявленням про добро та зло, а під діловою репутацією фізичної особи розуміється набута особою суспільна оцінка її ділових та професійних якостей при виконанні нею трудових, службових, громадських чи інших обов'язків [7].

Відтак, ділова репутація розглядається переважно в якості об'єкту охоронних правовідносин, у випадку поширення відомостей, які можуть бути ганебними та не відповідають

дійсності. Водночас через специфіку мережі Інтернет, треті особи шляхом вчинення шахрайських дій, наприклад, взломавши та отримавши доступ до акаунту, сторінки, електронної пошти можуть спалювати репутацію її власника, розсилаючи листи, або вчиняючи інші дії з метою безпосередньої компрометації особи в мережі. Заволодівши чужим акаунтом у соціальних мережах, форумах, блогах, онлайн-платформах зловмисники можуть залишати негативні відгуки, які дискредитують особу в обличчі підписників та інших користувачів.

Слід зазначити, що з урахуванням розвитку соціальних мереж та шеренгових платформ, розуміння репутації в Інтернеті виходить за межі лише суспільної оцінки ділових, професійних якостей та здібностей фізичної особи яке охоплюється категорією «ділова репутація», в свою чергу репутація яка формується у мережі обумовлюється оцінкою якостей особи які персоніфікують її не лише поміж фахівців галузі, а й решти користувачів на платформі. Тож, можна стверджувати, що цифрова репутація виходить за межі характеристики та оцінки лише ділових та професійних якостей, а впливає на можливість участі у комунікації та договірних відносини як у мережі так і у фізичному світі, виходячи за межі охоронних правовідносин. Слід звернути увагу, що оцінка якостей та здібностей особи у цифровому середовищі ладне справляти вплив на можливість участі у договірних відносинах у фізичному світі. Наприклад, значна кількість підписників у фотографа, відеорежисера, художника, спікера, закупівельника який веде популярну сторінку у соціальній мережі привертає рекламодавців, організаторів неформальних заходів, клієнтів тощо для укладення договорів на придбання товарів та послуг у фізичному світі.

Розглядаючи механізми, які існують для видалення або виправлення інформації в Інтернеті, постає питання у виборі засобів захисту та застосування відповідальності за завдання збитків репутації в Інтернеті, яке перетинається із такими цінностями, як свобода вираження поглядів, публічними інтересами та історичною цілісністю. Для захисту від злочинних наклепів можливо використання дифамаційного позову та публічне спростування висловленої інформації, заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права [8]. Водночас через на специфіку відносин у мережі, ступінь шкоди, що може бути завдана репутації в Інтернеті може бути настільки істотною, що особа ризикує втратити роботи, бути вигнаною із кола друзі, стати ізгоем, коли: застарілі факти персональної біографії, поширюються в мережі; відео стають вірусними; у пошукових видачах з'являються не актуальні, застрілі новини про протягання особи до відповідальності, тощо. Можна стверджувати, що людина у фізичному світі стає певною мірою залежною від відгуків в мережі та їх впливу на цифрову репутацію.

Відтак, поряд із судовим порядком захисту репутації в мережі шляхом подання позову про захист честі гідності та ділової репутації, спростування недостовірної інформації та відшкодування моральної шкоди, наразі отримує поширення застосування позасудового порядку, шляхом направлення листа до сервісу який поширює контент із викладенням інформації про порушенням (розміщення недостовірної інформації, порушення авторського права) з вимогою про видалення відповідної даних [9].

Список використаних джерел

1. Did the Internet Kill Privacy? *CBS News*. 2011. 6 Febr. URL: <https://www.cbsnews.com/news/did-the-internet-kill-privacy/>
2. Ong E. Online Repression and Self-Censorship : Evidence from Southeast Asia. *Government and Opposition*. 2021. Vol. 56, Iss. 1. P. 141–162.
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, 15–16, 17. Ст. 112.
4. Про банки та банківські діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5–6. Ст. 30.

5. «Ділова репутація», визначення поняття, вплив на ступінь захисту. *Юрист&Закон*. 2011. 18 жовт. (№ 41). URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/50497_dlova-reputatsya-viznachennya-ponyattya-vplyv-na-stupn-zakhistu

6. Про судову практику в справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 р. № 1. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09#Text

7. Про захист честі, гідності та ділової репутації : постанова Верховного Суду України від 18.06.2020 р. у справі № 522/18103/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89928850>

8. Scritto F. What is digital reputation and how to manage it. *Determ.* 2023. 21 Sept. URL: <https://www.determ.com/blog/what-is-digital-reputation-and-how-to-manage-it/>

9. Духовна О. Захист репутації в інтернеті. Юридична робота з негативним контентом в YouTube та Google. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/zahist-reputaciyi-v-interneti-yuridichna-robot-a-z-negativnim-kontentom-v-youtube-ta-google.html#:~:text=299%20ЦК%20України%2C%20фізична%20особа,громадських%20чи%20інших%20обов'язків>

Ключові слова: Інтернет-репутація, онлайн ідентичність, огляди та відгуки, соціальні мережі, цифровий слід.
Keywords: Online reputation, online identity, reviews and testimonials, social media, digital footprint.

Фасій Богдан Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент,
декан факультету судового та міжнародного права*

ЗНАЧЕННЯ РОЗСУДУ ПРИ РЕГУЛЮВАННІ ЦИВІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Звертаючись до категорії розсуду і його ролі у врегулюванні цивільних відносин, слід згадати, насамперед, про те, що ця категорія є основоположною при аналізові «методу цивільно-правового регулювання, котрий розуміється як сукупність специфічних засобів впливу на учасників цивільних відносин, що характеризуються, передусім, юридичною рівністю сторін, а також наданням останнім можливості врегулювання цих відносин на засадах їхнього вільного розсуду за винятками, встановленими цивільним законодавством» [2]. Тому категорія розсуду є складовою методу цивільно-правового регулювання, який визначає загалом характер і зміст відповідних правовідносин. Ще донедавна виникнення цивільних правовідносин традиційно пов'язувалося з вольовою, цілеспрямованою та усвідомленою діяльністю суб'єктів права, яка ґрунтувалася на нормах цивільного законодавства. Тобто, існував традиційний, позитивістський підхід до розуміння цивільних правовідносин, які були детерміновані відповідною ситуації правовою нормою.

В останні роки цей підхід змінився і у доктрині права сформувалася позиція, відповідно до якої «з огляду на предмет і метод правового регулювання правові зв'язки, які складаються між учасниками цивільних відносин, можуть бути як урегульованими безпосередньо нормою права, так і навпаки, однак в останньому випадку, якщо такі правові зв'язки не суперечать нормі цивільного права, то вони також визнаються законодавцем і їм надається правова охорона» [1, с. 95–98]. «Цей метод виразняється у вихідних ідеях-регуляторах, які традиційно іменуються принципами права. Серед них у європейському приватному праві виділяють основоположний принцип свободи» [7, с. 61–71].

Таким чином, цивільні правовідносини, враховуючи нові підходи, визначені положеннями ЦК України та інших актів цивільного законодавства, є результатом втілення в правову форму конкретних суспільних відносин не тільки завдяки реалізації норми права, але й (додаково) відповідного комплексу ненормативних регуляторів [5, с. 217; 6, с. 285]. Досить ши-